

8. Карасик В. И. Языковой круг : личность, концепты, дискурс. Волгоград, 2004. С. 8 – 171.
9. Слышкин Г. Г. Лингвокультурные концепты и метаконцепты : монография. Волгоград, 2004. 340 с.
10. Степанов Ю. С. Концепты. Тонкая плёнка цивилизации. Москва, 2007. 248 с.
11. Савицкая Л. В. Лексикографическое представление концепта «хитрость» в русском и английском языках. *Материалы международной научно-практической конференции «Русский язык в современном мире: традиции и инновации в преподавании русского языка как иностранного и в переводе»*. Москва – Салоники, 2009. С. 528 – 535.
12. Савицкая Л. В. Лексикографическое представление концепта «хитрость» в русском и украинском языках. *Русская филология. Вестник Харьковского национального педагогического университета имени Г.С. Сковороды*. Харьков, 2012. № 3 (47). С. 56 – 60.
13. Зиновьева Е. И., Дракулич-Прийма Д. Хитрый и хитар в языковом сознании носителей родственных языков (на материале русского и сербского языков). *Вестник Томского государственного университета*. 2017. № 423. С. 25 – 33. URL: <http://vital.lib.tsu.ru/vital/access/manager/Repository/vtls:000616407>
14. Ефремова Т. Ф. Новый словарь русского-языка : толково-словообразовательный: в 2 томах. Москва, 2001. Т. 2. С. 935.
15. Горбачевич К. С. Словарь современного русского литературного языка : в 20 томах. Москва, 1991. Т. 20. С. 145 – 156.
16. Словарь русского языка : в 4 томах. Москва, 1999. Т. 4. С. 600.
17. Словник української мови. URL: <http://www.inmo.org.ua/sum.html>.
18. Кусайкіна Н. Д., Цибульник Ю. С. Сучасний тлумачний словник української мови : 100 000 слів. Київ, 2009. С. 342.
19. Тлумачальны слоўнік беларускай мовы. URL: <https://www.skarnik.by>.
20. Elektronický lexikón slovenského jazyka. URL: <http://www.slex.sk>.
21. Русско-словацкий словарь : около 50000 слов. Москва, 1989. С. 694.
22. Příruční slovník jazyka českého. URL: <https://bara.ujc.cas.cz>.
23. Česko-ruský slovník. Praha, 1987. 1302 с.
24. Wielki Słownik języka polskiego. URL: <https://wsjp.pl>
25. Wielki słownik polsko-rosyjski. Warszawa, 2004. 1360 s.
26. Толстой И. И. Сербско-хорватско-русский словарь. Москва, 1957. С. 1040.
27. Речник српскохрватскога књижевног језика. Загреб, 1967–1976. Т. 6. С. 732.
28. Московљевић М. С. Речник савременог српскохрватског књижевног језика са језичким саветником. Београд, 1990. С. 866.
29. Речник српскога језика. Нови Сад, 2011. С. 1466.
30. Этимологический словарь славянских языков : праславянский лексический фонд. Москва, 1974 – 2002. Вып. 1-29.

УДК 811.161.1: 81`243: 378.661

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.21.1.17>

ВИВЧЕННЯ АКЦЕНТОЛОГІЧНОЇ СПЕЦИФІКИ ПРИСЛІВНИКІВ ПРИ ПІДГОТОВЦІ СПЕЦІАЛІСТІВ МЕДИЧНОЇ ГАЛУЗІ

STUDY OF THE ACCENTOLOGICAL SPECIFIC OF ADJECTIVES IN THE TRAINING OF MEDICAL SPECIALISTS

Тукова Т.В.,

orcid.org/0000-0003-1682-2837

кандидат філологічних наук, доцент,

*доцент кафедри українознавства та гуманітарної підготовки
Полтавського державного медичного університету*

У статті розглядається проблема лінгвопрогностики наголошування прислівників російської мови у медичному дискурсі. Комунікативна спрямованість професії лікаря обумовлює важливість володіння культурою мовлення як в письмовій, так і в усній формах. Опанування усної форми мовлення визнається найбільш проблемною сферою у викладанні та вивченні нерідної мови. Прислівники допомагають увиразнити мовлення, точніше передати інфор-

мацію про ознаки дії. При вивченні наголосу прислівників слід приділяти увагу ритмічному та акцентологічному аспектам. Пізнання інокомунікантами свободи наголосу, його нефіксованості у мотивованих прислівників ускладнено тим, що прислівники як частина мови знаходяться у процесі становлення. Тому далеко не всі прислівники можуть утворювати групи, що характеризуються чіткими орфографічними та орфоепічними правилами. Розглядаються певні закономірності у наголошуванні прислівників, які утворилися від злиття прийменників з основами різних відмінкових та числових форм. Демонструється рухомий характер наголосу для передачі лексико-граматичних та граматичних значень російських прислівників як додатковий граматичний спосіб творення синтетичних форм компаративну та суперлативу. Запропоновані мікротексти медико-біологічного спрямування з лексемами з різних груп мотивованих прислівників призначені для укладання підручників та посібників з російської мови як іноземної для підвищення ефективності формування вторинної мовної свідомості іноземних студентів-медиків. Запропонована лінгвопрогностика спрямована на попередження помилок у мовленні, на зосередження на ортологічних складнощах у процесі навчання професійного мовлення. Стверджується, що оволодіння різними ритмічними моделями та їхніми імпульсами не повинно обмежуватися початковим етапом вивчення російської мови. Набуття навичок правильного акцентного оформлення слів можна досягнути лише за організації системної концентрично налаштованої навчальної діяльності.

Ключові слова: наголос, ритмічна модель, прислівник, лінгвопрогностика, усне мовлення, мова як іноземна.

The article considers the problem of linguistic prognosis of emphasizing the Russian adverbs in medical discourse. The communicative orientation of the medical profession determines the importance of mastering the culture of speech in both written and oral forms. Mastering the oral form of speech is recognized as the most problematic area in the teaching and learning of non-native language. Adverbs help to express speech, more accurately convey information about the signs of action. When studying the emphasis of adverbs, attention should be paid to rhythmic and accentological aspects. Adverbs as part of language are in the process of formation that is why the knowledge of foreign communicators of freedom of emphasis, its non-fixation in motivated adverbs is complicated by this fact. Therefore, not all adverbs can form groups characterized by clear spelling and orthoepic rules. Certain regularities in the emphasis of adverbs, which were formed from the merging of prepositions with the bases of different singular and numerical forms, are considered. The moving nature of the accent for the transfer of lexical-grammatical and grammatical meanings of Russian adverbs as an additional grammatical way of creating synthetic forms of comparative and superlative is demonstrated. The proposed microtext of medical and biological orientation with tokens from different groups of motivated adverbs are designed to compile textbooks and manuals on Russian as a foreign language to increase the effectiveness of the formation of secondary language consciousness of foreign medical students. The proposed linguistic prognosis is aimed at preventing errors in speech, focusing on orthological difficulties in the process of learning professional speech. It is argued that the mastery of various rhythmic patterns and their impulses should not be limited to the initial stage of learning the Russian language. Acquisition of skills of correct accent design of words can be achieved only by organizing a system of concentrically tuned learning activities.

Key words: stress, rhythmic model, adverb, linguistic prognostics, oral speech, language as a foreign language.

Постановка проблеми. На думку дослідників, фонетика – це базова характеристикою мовлення, на основі якої формуються, розвиваються та удосконалюються усі інші чужомовні навички [3]. Формування навичок усного мовлення на заняттях з іноземної мови детерміноване завданням формування й виховання полікультурної особистості, що має систему знань про мову, яку вивчає, для вільного спілкування у новому мовному ландшафті. У викладанні та вивченні нерідної мови опанування усною її формою визнається найбільш проблемною сферою. Це обумовлено чинниками, які мають різну природу: розривом між теорією та практикою; пасивним характером навчальної діяльності; відсутністю чи браком мовних й мовленнєвих інструментів для виконання поставленої задачі; небажанням чи страхом брати участь у колективному обговоренні [7]. Тому ефективність попередження та корекції акцентологічних помилок для підвищення рівня комунікативно-пізнавальної діяльності під час вивчення будь-якої мови багато в чому залежить від лінгвопрогностики навчальної діяльності [10, 14, 15].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Професія лікаря комунікативно спрямована, тому

опанування орфоепічних норм набуває особливої ваги. Навчання правильної вимови чужоземних студентів зосереджується на знанні особливостей російської фонологічної системи вокалізму та консонантизму, сполучення звуків у артикуляції, наголосу та ритміки слова. Наголос визнається вершиноутворювальним виділенням просодеми [1]. «Фонетично, як зазначає М.С.Трубецької, це виділення реалізується різними шляхами: за допомогою експіраторного посилення, за допомогою підвищення висоти тону, за допомогою подовження, за допомогою ретельної та енергійної артикуляції того чи іншого голосного чи приголосного» [9, с. 219]. «Основна фонетична функція словесного наголосу – об'єднувальна, організуюча функція, тому що наголос є засобом фонетичного об'єднання слова в одне ціле» [2, с.60].

На шляху оволодіння фонетичними особливостями нової для здобувача медичної освіти мови лінгводидакти звертають увагу на важливість формування навичок вправного оперування як сегментними одиницями – звуками, так і суперсегментними – інтонацією та наголосом. Слуховимовні навички набуваються під час чотирьох видів мовленнєвої діяльності: аудіювання,

читання, говоріння та письма. Здобувач освіти під час аудіювання має розпізнавати на слух фонемний склад слова, місце наголосу у словах, тип ритмічної структури, місце основного і побічного наголосу в словах, межі синтагматичного членування, комунікативний тип речення, місце центру та тип інтонаційної кривої у синтагмі. Говоріння потребує умінь та навичок правильного звукового, ритмічного та інтонаційного оформлення фрази. Під час читання інокомунікант повинен вимовляти разом розповсюджені синтагми, читати вслух тексти з незнайомим змістом та незнайомою лексикою. Письмо потребує запису зі слуху незнайомих слів, речень, текстів, які мають знайомі й незнайомі слова.

Словесний наголос у слов'янських мовах вирізняється своїм силовим, кількісним та якісним характером. Для чужомовців з Японії чи Китаю, наприклад, мова яких є тональною, і висота звуків у них визначає значення слів та складів, опанування нового знання про характер наголосу у слов'янських мовах, набуття навичок правильного його застосування у процесі мовлення потребує значних зусиль. Не менш складним, як зазначають, виявляється пізнання свободи наголосу, його нефіксованість (1, 5, 11, 12, 13, 17), коли завжди наголошується не певний склад (як у французькій – останній, у польській – передостанній і т. ін.), а будь-який: *начерно, задолго, издадека* тощо.

Постановка завдання. Лінгводидакти стверджують, що «неправильні фонетичні навички бувають надзвичайно живучими та стійкими, їх подолання потребує терпіння й цілеспрямованої, систематичної роботи на багатому матеріалі при концентричності його подачі» [5, с.5]. Мета статті – виявити та описати прислівники, у вживанні яких найчастіше спостерігаються порушення орфоепічної норми у медичному дискурсі.

Виклад основного матеріалу. Найпроблемнішими у вживанні виявляються мотивовані прислівники. Наголос може єдиним засобом розрізнення за змістом твірних форм і похідних прислівників (*до смерти – до смерти*). Наявні фонематичні та акцентологічні варіанти (*сызмала – сызмалу, допьяна – допьяна*), відсутність однотипного орфографічного оформлення пояснюється живими синхронічними процесами поповнення цієї частини мови. Відповідно до діючих орфографічних норм прислівники можуть писатися разом або окремо, як-от *в целом і внакладку; в шутку і всерьёз, в открытую і вплотную, не спеша і не медля, на подбор і на редкость, на дом і набок, на грех і наудачу, в одиночку*

і взятяжку, на ходу і наверху, до отвалу і доупаду, в обнимку і взятяжку, в придачу і вприкуску тощо. Конвенційність норми обумовлює необхідність постійної методично спрямованої уваги для зняття у цих випадках мовленнєвої напруги.

Засвоєння ритмічних моделей слів розпочинається на початковому етапі знайомства з буквами та частотними словами, коли практично пізнається особливість ритміки слова, різниця у вимові наголошених і ненаголошених складів за довготою та напруженістю артикуляції, ступенем розчинення рота. В наголошених складах голосні вимовляються довше й напруженіше: *ta-ta : тотчас, на дом, на смех, мельком; ta-ta: общо, наверх, на днях; ta-ta-ta: досуха, засветло, доверху; ta-ta-ta: надолго, завидно, донельзя; ta-ta-ta: дотемна, поутру, добела* та ін. У межах вступного фонетико-граматичного курсу вивчаються двоскладові та трискладові ритмічні моделі. З розширенням лексичного запасу на вищому рівні вивчення мови включаються слова з більшою кількістю складів, що потребує відпрацювання їхніх ритмічних моделей та акцентних кривих за наявності формоутворення.

Як показує практика, перш за все треба звертати увагу на наголошування прислівників, які утворилися від злиття прийменників з основами різних відмінкових та числових форм, бо саме при їхній вимові порушуються орфоепічні норми. Слід зазначити, що далеко не усі прислівники за характером їхнього творення можуть бути розділені на чіткі акцентологічні групи. Та все ж можна виділити певні групи, які у більшій чи меншій мірі підлягають систематизації. Як правило, це префіксальні прислівники з наголошеним першим складом.

Прислівники, які закінчуються на *-а*, з префіксами *со-*, *сыз-*, *с-*, *из-*, *ис -*, утворені від основ прикметників, перенесли наголос на префікс: *сослепа, сызмала, сызнова, издавна, изредка, исокса, изжелта, иссиня, иссера* тощо. Виняток: *издалека*. На практичних заняттях пропонуємо у текстах медичної тематики: *Начинается воспаление и... Имплантацию можно начинать сызнова*. [Е. Сергеева. О дентальных имплантатах // «Семейный доктор», 2002.07.15]; *Издавна считалось, что задача психиатров сводится к назначению таких лекарств, которые возбуждение тормозили бы, а заторможенность возбуждали*. [В. Прозоровский. Лекарства от усталости // «Наука и жизнь», 2009]; *Вирус полиомиелита широко циркулирует среди населения, вызывая инapparантную инфекцию, и только изредка может вызывать паралитические заболевания*

или эпидемические вспышки. [Ликвидация полиомиелита и роль вакцинных вирусов в этом процессе // «Вопросы вирусологии», 2002.10.14]; *Операции с АИКом выполнили главным образом за счет тяжелых больных, приехавших изда-лека на протезирования клапанов.* [Н. М. Амосов. Дневник (1986)] і т. ін.

Еволютивні акцентологічні процеси спричинили непослідовність наголошування прислівників з префіксом *до-*, які закінчуються на *-а*, утворених від основ прикметників. Спочатку системним був наголошуваний префікс: *дочиста, досиня, досыта, досуха* тощо. З часом такі утворення стали поповнювати групу прислівників з наконечним наголосом: *догола, донага, добела, докрасна, дочерна*. Для порівняння у текстах з Національного корпусу російської мови [6]: *Разуйтесь, снимите теплые носки и разотрите докрасна каждую стопу с подошвенной и тыльной сторон.* [Т. Кузнецова. «Укусы» зимы опасны // «Вечерняя Москва», 2002.01.10]; *Ухаживающим за холерными больными никогда не следует кушать и пить в комнатах больных и с невымытыми дочиста мылом руками.* [В. Н. Золотницкий. Азиатская холера (1919).]; *Заметьте, нигде не упоминается о том, что «клиентов» нужно раздевать практически догола, запирайте в холодной комнате, заматывать в мокрую простыню...* [Д. Якшина. «...и намазывать мошонку дегтем» // «Калининградские Новые колеса», 2004.11.26].

Значні орфоепічні труднощі виникають не лише у чужоземців при вивченні російської мови, але і у російськомовних громадян, при вимові відприкметникових прислівників на *-о*, бо у них наголос переноситься на префікс: *задешево, заживо, замертво, заново, запросто, засветло, затемно, затепло*. Виняток: *задолго*. Добірки текстів медичного спрямування дають можливість відпрацювання навичок правильного наголошування таких прислівників: *Диагноз повергает в отчаяние — словно человека заживо вычеркнули из мира живых.* [Н. Усольцева. Мой друг тяжело болен... // «Семейный доктор», 2002.11.15]; *Это не для международных переговоров, а для оказания помощи: когда человек встает с унитаза, а тело тяжелое, ослабленное болезнями и жизнью, — он встает и у него возникает дефицит кровотока. Человек падает замертво.* [В. Краснова. Двигайся или заболеешь // «Эксперт», 2014]; *Они заново испытали препараты, блокирующие микроглии, теперь уже на грызунах обоих полов...* [Д. Тибелиус. Наука. Медицина // «Огонек», 2015]; *Она, медицинский работник, может запросто разрыдаться*

над легкораненым не получается поговорить с мамой. [А. Козаченко. Сестричка Лена с добрыми глазами // «Военный вестник Юга России» (Ростов-на-Дону), 2003.10.03]; *Задолго до Карла Линнея артемизией её называл Плиний Старший, а родовое имя absinthium связано с её горечью, не доставляющей удовольствия.* [Ю. Комаров. Горько! // «Сад своими руками», 2003.09.15] тощо.

Потребують набуття навичок літературної вимови прислівники на *-е* з префіксом *на-* від твірних основ прикметників. Неправильне орфоепічне оформлення пов'язане з ненаголошенням кінцевого голосного: *навеселе, наедине, належке, наравне* тощо (виняток: *наготове*). Показове функціонування у текстах: *Потом на долгие десятилетия об исследованиях сезонной аллергии у нас забыли, в то время как кое-где за рубежом подобные прогнозы публикуются наравне с метеорологическими.* [Д. Анохин. Березовая каша для аллергиков // «Вечерняя Москва», 2002.05.16]; *Вы даже можете рассказать ему, что вчера были на вечеринке, вернулись за полночь навеселе и поэтому вам сложно заниматься.* [Стремление к совершенству // «100% здоровья», 2003.02.14]; *Медицинские справочники предписывают при применении дитилина иметь наготове аппаратуру для искусственного духани...* [Г. Порошенко. Рецепт на лекарство? Предъявите «метаболический паспорт»! // «Наука и жизнь», 2007] тощо.

Уваги методистів потребує прислівники, утворені зі сполучення прийменників *на, о, по* та знахідного відмінка іменників-моносилабів як правило жіночого роду на палатальний, у яких наголос переноситься на префікс: *наземь, настезь, наспех, одадь, оземь, порознь* тощо: *Чрезвычайно важно, чтобы это делалось не наспех, чтобы пища как следует прожевывалась, чтобы человек не был при этом особенно утомлен, взволнован и ничем не отвлекался.* [В. А. Гиляровский. Психиатрия. Гл. 1-19 (1935)]; *Двери должны были быть плотно закрыты весь день, чтобы из кухни не проникал чад, и настезь открыты вечером, чтобы воздух сравнялся.* [Л. А. Авилова. А. П. Чехов в моей жизни (1910-1940)]; *...современное здравоохранение и образование возникают как следствие современной науки и высоких технологий. Они не существуют порознь.* [О. Белоконева, В. Мирзахи. О загадочной бактерии и великой миссии науки // «Наука и жизнь», 2006].

Важливою ланкою методичної роботи у набутті навичок правильного акцентологічного оформлення прислівників мають стати лексеми з наголошуванням префіксом *на-*, що утворені від

знахідного відмінка збірних числівників: *надвое, натрое, начетверо*. Наприклад: *Сейчас она доберётся до «развилки» — тут главная артерия разделяется **надвое**: по одной на каждую ногу*. [В. Губарев. Идём на аневризму. Вариант второй // «Наука и жизнь», 2009] і т.п.

Не викликає особливих труднощів вимова прислівників, утворених сполученням старих займенникових прислівників з часткою *не*, які послідовно перенесли наголос на перший склад: *негде, некуда, некогда, незачем, неоткуда*: *И даже если носилки помыли шлангом, сушить их **негде***. [Е. Маслова. Порой оказывать помощь опасно для жизни // «Встреча» (Дубна), 2003.04.09]; *Главная проблема, говорит главврач госпиталя Александр Иванов, в том, что врачам попросту **некуда** девать прооперированных больных*: [Д. Виноградов. Врачи прилетели. Катастрофа на Гаити глазами наших медиков // «Русский репортер», № 4 (132), 4-11 февраля 2010]; *В принципе этими душевными качествами должен обладать любой врач, но в современных больницах проявить их бывает просто **некогда***. [О. Губин. Победить! // «Знание – сила», 2009]; *Угашение происходит потому, что мозг делает вывод: «Окей, стимул есть, и он вроде как предсказывает прирост дофамина, но прироста по факту не происходит, значит, награды не будет, и **незачем** так поднимать дофамин»*. [А. Коровина. Как возникают зависимости и как избавиться от них в домашних условиях (2017)]; *На призыв дать на онкологию больше денег обычный ответ: бюджет не резиновый, взять их **неоткуда***. [Г. Костина. Государство против рака // «Эксперт», 2015].

Слід звертати увагу іноземних здобувачів вищої освіти і на те, що рухомий характер наголосу використовується для передачі лексико-граматичних та граматичних значень російських прислівників як додатковий граматичний спосіб творення синтетичних форм компаративну та суперлативу за допомогою суфіксів *-ее (-ей)*, *-е*, *-ше*, *-ейше*, *-айше*. Так, послідовно відприкметникові прислівники мають зміщений на один склад до початку слова наголос, бо суфікси *-е* та *-ше* не можуть бути наголошеними: *голос звучал **глуше**, волосы росли **гуще**, поступил **проще**, завязал **туже**, стоит **дороже**; поднять **выше**, проникнуть **глубже**, проложит **дальше**, раскрыть **шире*** тощо.

Суфікс *-ее* у прислівників при утворенні відприкметникових компаративних форм найчастіше буває наголошеним, тобто наголос переноситься на один склад до кінця слова у порівнянні з твір-

ним словом: *говорит **бодрее**, отвечать **веселее**, готовить **вкуснее**, выглядеть **глупее**, выполнять **грязнее**, прижать **сильнее**, записать **полнее**, завязать **прочнее**, поступить **смелее**, оперировать **труднее**, говорить **умнее**, написать **яснее*** та ін. Засвоєння цього правила студентами-медиками проводиться на прикладі текстів зі спеціальності: *С переломом носа (признак — нос на боку вместо естественного положения) надо идти к ЛОРу (ухогорлонос который) и побыстрее, чтоб лучше и **красивее** сросся*. [Помоги себе сам // «Хулиган», 2004.06.15]; *Подогреть же капли **проще** и удобнее в пипетке*. [И. Рязанова. Отит // «Здоровье», 1999.03.15]; *Но любая биодобавка со словом «перинатал» обойдется беременной в десять раз **дороже***. [А. Донская. Деньги на крови младенцев // «Русский репортер», 2013]; *Действительно, особенно на примере 2-й и 4-й групп видно, что штаммы, выделенные в одно время в одной стране, в некоторых случаях отличались друг от друга **больше**, чем штаммы, выделенные в разных странах СНГ*. [Молекулярная эпидемиология вируса ЕСНО 30 на территории России и стран СНГ // «Вопросы вирусологии», 2004.09.06]; ***Хуже** от этого не будет, а лучше — очень может быть, невзирая даже на то, что врач, конечно же, спешит и его профессиональному уровню мы, конечно же, не доверяем*. [В. Елгаева. Бессонница // «100% здоровья», 2003.03.01]; *Между тем эволюционные корни сна уходят намного **глубже**, чем принято думать*. [Будьте здоровы // «Знание – сила», 2010]; *Грязь и вирусы могут попасть в грунт, оттуда — в реки, озера и пруды. Животные и люди разнесут их **дальше***. [А. Субботин, В. Данилов-Данильян. Не пускать на самотек // «Поиск», 2020]; *На самом деле ученые давно уже и без этих напоминаний говорят о том, что, наряду с традиционными опытами на животных, нужно **шире** использовать различные альтернативные методы, которые позволят **быстрее** выявлять те же недостатки лекарственных препаратов*. [А. Волков. Между биологом и борцом // «Знание-сила», 2014]; *Изменять природу оказалось **легче, веселее и продуктивнее**, чем работать над собой, над своим эволюционным совершенствованием*. [Д. Длигач. Акселерация – хорошо это или плохо? // «Химия и жизнь», 1970]

Омонімічні компаративи прикметника та прислівника розрізняються тільки синтагматично, коли сполучаються з іменником або дієсловом, маючи ідентичну акцентологічну характеристику. Це дає можливість системної роботи над навичками акцентологічно внормованого вживання

омонімічних форм. При тотожному синтаксичному зв'язку прилягання вони виступають ознаками різного порядку. Прикметникові – першого, а прислівникові – традиційно другого або третього порядку, урізноманітнюючи іменникову інформативність у тексті. Спостереження над цими особливостями дає можливість сумістити напрацювання навичок лексико-граматичної та фонетичної характеристики вживаних у текстах омонімічних мовних одиниць. Наприклад: *Нужно как можно скорее, как можно **шире** провести индивидуальную дозиметрию.* [коллективный. Сквозь призму Чернобыля: диалоги о мире и войне // «Наука и жизнь», 2006] – *Но в сравнении с подобными нашлёпками возможности её **намного шире.*** [Б. Руденко. Чакры, бывшие в употреблении // «Наука и жизнь», 2008]; *Это согласуется с "правополушарной гипотезой алкоголизма", которую в 1983 году выдвинул Э. А. Костандов. Алкоголь **сильнее** влияет на правое полушарие.* [Т. Пирогова. Риск стать алкоголиком // «Вечерняя Москва», 2002.02.07] – *И хотя женщина биологически **сильнее** мужчины, защиты от никотина у неё меньше.* [А. Варшавская. Дым для дам // «Домовой», 2002.09.04] тощо.

Завжди наголошений суфікс *-айш* виступає маркером суперлятивних відприкметникових форм у прислівників. Наголос на суфіксі – це додатковий засіб граматичного способу творення ступеню порівняння: *глубочайше благодарить, крепчайше обнимать, низжайше кланяться, строжайше наказывать, ярчайше описывать* тощо: *Потому что там врачебную этику блюдут **строжайше**: корпорация врачей заботится*

*о компетенции и чести, проверяет своих членов с **пристрастием.*** [Н. М. Амосов. Дневник (1988)].

У формах суперлативу на *-ейш* наголос послідовно переноситься на суфікс, якщо компаратив має *-ее, -е, -ше*: *белейше, выглядел глупейше, любил вернейше, крупнейше, поблагодарил милейше, связал прочнейше, выступил сильнейше, труднейше, умнейше, поступил честнейше, светлейше; малейше, твердейше, толстейше, выполнил чистейше, награбил богатейше* тощо. Але у сучасній мові ці форми маловживані, увага до них може привертатися при формуванні мовної особистості більш високих рівнів.

Висновки. Комунікативно спрямована професія лікаря потребує володіння усіма нормами сучасної мови. Прислівники допомагають уявити мовлення, точніше передати інформацію про ознаки дії. При вивченні наголосу прислівників слід приділяти увагу ритмічному та акцентологічному аспектам. Лінгвопрогностика допомагає попереджувати помилки в мовленні, зосереджуватися на ортологічних складнощах у процесі професійного мовлення. Оволодіння різними ритмічними моделями та їхніми імпульсами не можна обмежувати початковим етапом вивчення російської мови. Набуття навичок правильного акцентного оформлення слів можна досягнути лише за організації системної концентрично налаштованої навчальної діяльності. При укладанні підручників та посібників з мови як іноземної це повинно стати базовою вимогою, яка підвищить ефективність формування вторинної мовної свідомості чужоземців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Акишина А. А., Барановская С. А. Русская фонетика. 2-е изд., испр. М., 1990. 102 с.
2. Богомазов Г. М. Современный русский литературный язык: фонетика: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. М. : ВЛАДОС, 2001. 352 с.
3. Гальскова Н. Д., Гез Н. И. Теория обучения иностранным языкам. Лингводидактика и методика: учеб. пособие для студ. лингв. ун-тов и фак. ин. яз. высш. пед. учеб. заведений. М.: Изд. центр «Академия», 2004. 336 с.
4. Иванова Т. Ф. Новый орфоэпический словарь русского языка. Произношение, Ударение, Грамматические формы. 2-е изд., стереотип. М. : Русский язык. Медиа, 2005. 893с.
5. Лебедева Ю. Г. Звуки, ударение, интонация (учебное пособие по фонетике русского языка для иностранцев). – 2-е изд., исправленное. М. : Русский язык, 1986. 270 с.
6. Национальный корпус русского языка. URL: <https://ruscorpora.ru> (дата обращения: 8.09.2021).
7. Нелюбина Е. А., Амитрова М. В., Вельдина Ю. В. Особенности обучения чтению студентов технического вуза. *Человек, общество и государство в современном мире*: сб. науч. тр. Междунар. науч.-практ. конф.: в 2-х т. Пенза, 2016. Т. 1. С. 371-377.
8. Русская грамматика / Н. Ю. Шведова (гл. ред.). М.: Наука, 1980. Т. 1: Фонетика. Фонология. Ударение. Интонация. Словообразование. Морфология. 789 с.
9. Трубецкой Н. С. Основы фонологии / под. ред. С. Д.Кацнельсона; пер. с нем. А. А.Холодовича; послесл. А. А.Реформатского. 2-е изд. М. : Аспект Пресс, 2000. 325 с.
10. Тукова Т. В., Козуб Г. М. Лінгвопрогностика акцентологічної специфіки дієслівного претериту в аудиторії студентів-медиків. *Current Trends in the Study and Teaching of Foreign Languages: Proceedings of the*

1st International Scientific and Practical Online Conference (Poltava, 04 June 2021). Poltava : Astraya, 2021. p. 231-235.

11. Тукова Т. В. Акцентологическая специфика русских имён в среде инофонов. *Удосконалення якості підготовки лікарів у сучасних умовах*: матеріали наук.-практич. конф. з міжнарод. участю. 24 березня 2016 р. Полтава, 2016. С.230-231.

12. Тукова Т. В. Омографи у медичному дискурсі: акцентологічний аспект. *Мова і культура*. 2014. Вип. 17, Т. VII (175). С. 256-258

13. Тукова Т. Засвоєння формотворчого потенціалу наголосу в чужоземній аудиторії студентів-медиків. *Наукові записки*. Кропивницький: Вид-во «КОД», 2021. Вип. 193. С. 445–449.

14. Тукова Т. В. Обучение устной речи иностранных студентов-медиков (страдательные причастия с позиции ё-проблемы). *Проблеми і перспективи мовної підготовки іноземних студентів у закладах вищої освіти* : зб. наук. статей за матеріалами XVI Міжнар. наук.- практич. конф. (19 жовтня 2021 р.). Харків : Видавництво Іванченка І.С., 2021. С. 358–363.

15. Тукова Т. В., Козуб Г. Н. Лингвометодическое измерение акцентологии имени числительного в медицинской аудитории. *Інновації та традиції у мовній підготовці студентів* : матеріали Міжнар. наук.-практич. семінару, м. Харків, 7 грудня 2021 р. Харків : Видавництво Іванченка І. С., 2021. С. 176–179.

16. Федянина Н. А. Ударение в современном русском языке. 2-е изд. перераб. и доп. М. : Русский язык, 1982. 302 с.

17. Шутова М. Н. Пособие по обучению русскому ударению для изучающих русский язык как иностранный. М. : Русский язык. Курсы, 2013. 96 с.